

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ปัจจุบันสภาวะแวดล้อมของประเทศไทย และประเทศอื่นๆ ทั่วโลก กำลังอยู่ในสถานการณ์ที่น่าเป็นห่วง เนื่องจากการพัฒนาด้านเทคโนโลยีเป็นไปอย่างรวดเร็ว และมีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นจำนวนมากเพื่อการพัฒนาดังกล่าว มีหลายประเทศในโลกที่ปัญหามลพิษได้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและอนามัยของประชาชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และกำลังขยายวงกว้างออกไปทุกที่

ในประเทศที่พัฒนาแล้วมีกิจกรรมฝึกอบรมเยาวชนชนิดหนึ่งซึ่งเรียกว่า กิจกรรมกลุ่ม โดยการส่งเสริมการเรียนรู้ของเยาวชนโดยใช้กิจกรรมเป็นสื่อ ได้รับทั้งความรู้ ทักษะและการปลูกฝังทัศนคติที่ดี และในปัจจุบันประเทศไทย ได้ส่งเสริมกิจการด้านเยาวชนมากขึ้นดังจะเห็นได้จากแผนการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ก็ได้กล่าวถึงนโยบายในการพัฒนาเด็กและเยาวชนไว้อย่างชัดเจน

นอกจากนี้หลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ได้หันมาส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติตามนโยบายของรัฐบาลเพื่อบรรเทาปัญหามลพิษ และทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม กิจกรรมหนึ่งที่ยอมรับกันว่ามีขึ้นที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนก็คือ ค่ายเยาวชนอนุรักษ์ธรรมชาติ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ความรู้และสร้างเสริมประสบการณ์ด้านการอนุรักษ์แก่เด็กและเยาวชน ปัจจุบันมีหลายหน่วยงานได้ให้ความสนใจจัดค่ายเยาวชนด้านการอนุรักษ์เป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดองค์ความรู้ที่หลากหลาย แต่ในทางการศึกษา ยังมีผู้ที่รวบรวมองค์ความรู้เหล่านี้เพื่อจัดเป็นโครงสร้างหรือหมวดหมู่ย่อยมาก โดยเฉพาะในลักษณะของการสร้างรูปแบบ หรือโมเดลในการจัดค่ายเยาวชนอนุรักษ์ธรรมชาติ ผู้วิจัยจึงได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัย ดำเนินการพัฒนา รูปแบบการจัดค่ายเยาวชนอนุรักษ์ธรรมชาติ เพื่อสนับสนุนกิจการเยาวชนด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นข้อมูลในการจัดตั้งค่ายเยาวชนให้กับหน่วยงานที่สนใจ และเพื่อประโยชน์ในทางการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับรูปแบบการจัดค่ายเยาวชนอนุรักษ์ธรรมชาติ
2. เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดค่ายเยาวชนอนุรักษ์ธรรมชาติ

ประชากรในการวิจัย

ประชากรในการวิจัยนี้เรียกว่า “ผู้เชี่ยวชาญ” ได้แก่ผู้ที่มีคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่งดังต่อไปนี้

- (ก) เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดค่ายเยาวชนอนุรักษ์ธรรมชาติ
- (ข) มีประสบการณ์ในการจัดค่ายเยาวชนอนุรักษ์ธรรมชาติ ติดต่อกันอย่างน้อย 2 ปีและนับย้อนหลังไม่เกิน 1 ปี
- (ค) เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาชมรมอนุรักษ์ในสถานศึกษาและมีการจัดโครงการค่าย
- (ง) เป็นเจ้าหน้าที่จากภาครัฐ เอกชนหรือองค์กรระหว่างประเทศที่มีการดำเนินงานด้านการจัดค่ายเยาวชนอนุรักษ์ธรรมชาติ ที่มีผลงานเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป

ผู้วิจัยทำการคัดเลือกแบบเจาะจงโดยคัดเลือกจากรายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ปรากฏในทำเนียบหน่วยงานด้านเยาวชนของกรมส่งเสริมสิ่งแวดล้อมกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ปี 2537 ได้ผู้เชี่ยวชาญทั้งสิ้น 25 ท่าน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยใช้เทคนิค EDRF โดยเก็บข้อมูลทั้งหมดจำนวน 3 รอบ ในรอบที่ 1 เป็นการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง ในรอบที่ 2 เป็นการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจำนวน 168 ข้อคำถาม ซึ่งพัฒนามาจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในรอบที่ 1 ส่วนรอบที่ 3 เป็นการส่งข้อมูลทางสถิติย้อนกลับไปยังกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ยืนยันคำตอบอีกครั้งเพื่อนำมาสรุปหาฉันทามติ ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ทั้ง 3 รอบผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ภายใต้การดูแลของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ จากนั้นจึงพัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบ และเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 ท่านตรวจสอบ และรับรองรูปแบบที่ได้สร้างขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับคืนจากผู้เชี่ยวชาญ โดยวิเคราะห์หาค่ามัธยฐานหรือค่า Median (Mdn) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile = $Q3-Q1$) เพื่อหาความสอดคล้องของคำตอบในทุกข้อคำถาม และแสดงค่าสถิติส่งกลับให้ผู้เชี่ยวชาญยืนยันคำตอบในรอบต่อไป โปรแกรมที่ใช้ในการคำนวณ Microsoft Excel 5.0

ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกคำตอบที่มีค่ามัธยฐานเท่ากับหรือมากกว่า 3.50 ขึ้นไป และมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ เท่ากับหรือน้อยกว่า 1.50 โดยพิจารณาจากคำตอบของผู้เชี่ยวชาญในรอบสุดท้ายมาพัฒนา เป็นแบบจำลองการจัดค่ายเยาวชนอนุรักษ์ธรรมชาติ

สรุปผลการวิจัย

จากผลการดำเนินการวิจัย เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดค่ายเยาวชนอนุรักษ์ธรรมชาติ ด้วยเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR ทำให้ได้ข้อคำตอบที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า มีความจำเป็นและความเป็นไปได้ที่จะทำในการจัดค่ายเยาวชน จำนวน 155 ข้อจากจำนวนทั้งสิ้น 168 ข้อ แยกออกเป็นแต่ละเรื่องดังนี้

1. การศึกษาความต้องการจำเป็น ศึกษาจาก
 - 1.1 การจัดค่ายควรมีข้อมูลพื้นฐานจากการหาความต้องการจำเป็น
 - 1.2 การหาความต้องการจำเป็นจากข้อมูลข่าวสารด้านการอนุรักษ์
 - 1.3 การสอบถามกลุ่มเป้าหมาย
 - 1.4 การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติ
 - 1.5 การศึกษานโยบายของหน่วยงานผู้จัดค่าย/ผู้เข้าค่าย
2. รายละเอียดที่ควรระบุไว้ในโครงการ ควรมีรายละเอียดดังนี้
 - 2.1 ชื่อโครงการค่ายเยาวชน
 - 2.2 หลักการและเหตุผลในการจัดค่ายเยาวชน
 - 2.3 วัตถุประสงค์ในการจัดค่ายเยาวชน
 - 2.4 หลักสูตรและเนื้อหาวิชาการ
 - 2.5 รายละเอียดย่อยในหลักสูตร
 - 2.6 คุณสมบัติและจำนวนผู้เข้าค่ายเยาวชน
 - 2.7 การกำหนดวันและเวลาในการจัดค่ายเยาวชน

- 2.8 การระบุสถานที่ในการจัดค่ายเยาวชน
- 2.9 รายชื่อวิทยากร
- 2.10 การรับรองผลการเข้าค่าย
- 2.11 การประเมินผลการจัดค่ายเยาวชน
- 2.12 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ
- 2.13 ระบุชื่อผู้รับผิดชอบโครงการค่ายเยาวชน
- 2.14 ตารางกิจกรรมค่ายในแต่ละวัน
- 2.15 รายชื่อสมาชิกผู้ร่วมโครงการค่ายเยาวชน
- 2.16 งบประมาณในการจัดค่ายเยาวชน

3. การเขียนโครงการค่ายเยาวชน มีรายละเอียดในการเขียนดังนี้

- 3.1 การตั้งชื่อโครงการค่ายเยาวชน มีรูปแบบดังนี้
 - 3.1.1 การตั้งชื่อตามหลักสูตร
 - 3.2 การตั้งชื่อแบบผสม (แสดงหลักสูตรและบุคคล)
- 3.2 การระบุหลักการและเหตุผล ควรมีลักษณะดังนี้
 - 3.2.1 บอกหลักการที่ควรจะเป็น
 - 3.2.2 บอกสถานการณ์ที่กำลังเป็นอยู่
 - 3.2.3 บอกสภาพที่พึงประสงค์
 - 3.2.4 บอกความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นได้
 - 3.2.5 บอกความพยายามในการแก้ปัญหาด้วยวิธีอื่น
 - 3.2.6 สรุปวิธีการแก้ไขด้วยวิธีการจัดค่ายเยาวชน
- 3.3 การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ ควรมีลักษณะดังนี้
 - 3.3.1 สอดคล้องกับความต้องการจำเป็น
 - 3.3.2 ชัดเจน เข้าใจตรงกันทุกฝ่าย ทั้งวิทยากร ผู้จัด ผู้ประเมิน
 - 3.3.3 มีความเป็นไปได้
 - 3.3.4 สามารถวัดและประเมินผลได้
 - 3.3.5 ระบุพฤติกรรมของเยาวชนที่ต้องการให้เปลี่ยนแปลง
- 3.4 การกำหนดหัวข้อหลักสูตร เนื้อหาวิชาการ สามารถกำหนดโดย
 - 3.4.1 กำหนดโดยวิทยากร
 - 3.4.2 กำหนดโดยคณะกรรมการจัดค่ายเยาวชน
 - 3.4.3 กำหนดจากผลการศึกษาความต้องการจำเป็น
- 3.5 การอธิบายรายละเอียดของหลักสูตร มีขั้นตอนดังนี้
 - 3.5.1 แบ่งเนื้อหาออกเป็นหมวดย่อย
 - 3.5.2 บอกวัตถุประสงค์ของแต่ละหัวข้อวิชา

- 3.5.3 บอกเทคนิค และกิจกรรมที่ใช้ เช่น เดินป่า ส่องสัตว์ ฯลฯ
- 3.5.4 บอกระยะเวลาที่ใช้ เช่น 3 ชั่วโมง, 12 ชั่วโมง
- 3.5.5 บอกชื่อวิทยากรของกลุ่มเนื้อหา /ทีมวิทยากร
- 3.5.6 บอกชื่อเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ
- 3.6 คุณสมบัติของสมาชิกผู้เข้าค่ายเยาวชน พิจารณาจาก
 - 3.6.1 พิจารณาจากพื้นฐานความรู้
 - 3.6.2 พิจารณาจากอายุ
 - 3.6.3 เป็นเยาวชนในพื้นที่ที่มีปัญหาการอนุรักษ์
 - 3.6.4 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดค่ายเยาวชน
- 3.7 การกำหนดระยะเวลาในการจัดค่าย กำหนดดังนี้
 - 3.7.1 เป็นค่ายระยะสั้น ใช้เวลา 1-3 วัน
 - 3.7.1 เป็นค่ายระยะสั้น ใช้เวลา 3-7 วัน
 - 3.7.3 เป็นค่ายระยะกลาง ใช้เวลา 7-15 วัน
- 3.8 การกำหนดสถานที่ในการจัดค่ายเยาวชน พิจารณาดังนี้
 - 3.8.1 คำนึงถึงความปลอดภัย
 - 3.8.2 คำนึงถึงสิ่งอำนวยความสะดวกตามสมควร
 - 3.8.3 คำนึงถึงระยะทาง เวลาในการเดินทาง
 - 3.8.4 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การจัดค่าย
- 3.9 คุณสมบัติของวิทยากร กำหนดจากดังนี้
 - 3.9.1 มีความรู้ในหัวข้อวิชาที่จัดค่ายเยาวชน
 - 3.9.2 มีความสามารถในการถ่ายทอด
 - 3.9.3 อาจเป็นวิทยากรในท้องถิ่น เช่น ชาวบ้าน แม่บ้าน
 - 3.9.4 เป็นวิทยากรของหน่วยงานในพื้นที่ เช่น กรมป่าไม้
 - 3.9.5 ควรทบทวนด้วยวาจาก่อน แล้วจึงส่งจดหมายเรียนเชิญ
 - 3.9.6 เข้าพบวิทยากร เพื่อซักซ้อมความเข้าใจในรายละเอียด
โครงการเช่น หลักสูตร จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการ เอกสาร
- 3.10 การรับรองผลการเข้าค่าย มีเกณฑ์ดังนี้
 - 3.10.1 ผู้จบหลักสูตรค่าย ต้องร่วมกิจกรรม 80% ขึ้นไป
- 3.11 การประเมินผลโครงการค่าย มีวิธีการดังนี้
 - 3.11.3 ใช้การสังเกตพฤติกรรมเยาวชนในค่าย
 - 3.11.1 ใช้แบบทดสอบวัดความรู้ก่อนและหลังการเข้าค่าย
 - 3.11.2 ใช้แบบสอบถามที่สร้างพิเศษสำหรับเยาวชน
 - 3.11.5 ใช้การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (พูดคุยทั่วไป)

- 3.11.9 ประเมินจากผลงานของเยาวชน เช่น ภาพวาด กลอน
 - 3.12 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ควาระระบุจากดังนี้
 - 3.12.1 ระบุประโยชน์ที่พึงได้จากการจัดค่ายเยาวชน
 - 3.12.2 บอกผลทางตรงและทางอ้อม ในเชิงปริมาณและคุณภาพ
 - 3.13 ผู้รับผิดชอบโครงการ ควาระระบุดังนี้
 - 3.13.1 ระบุชื่อ/คณะบุคคล ผู้รับผิดชอบโครงการ
 - 3.13.2 ระบุชื่อหน่วยงานที่รับผิดชอบ
 - 3.14 ตารางกิจกรรมในแต่ละวัน ควาระระบุเรื่องดังนี้
 - 3.14.1 กำหนดเวลาช่วงต่างๆ
 - 3.14.2 ชื่อกิจกรรมในช่วงเวลาต่างๆ
 - 3.14.3 ชื่อวิทยากรและทีมงาน
 - 3.14.4 ผู้รับผิดชอบ /ผู้ประสานงาน
 - 3.14.5 วิธีการ เช่น บรรยาย กิจกรรมกลุ่ม ฯลฯ
 - 3.14.6 สื่อ วัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้
 - 3.15 รายชื่อสมาชิกค่าย ระบุดังนี้
 - 3.15.1 แสดงรายชื่อผู้สมัครเข้าร่วมโครงการ
 - 3.16 งบประมาณในการจัดค่าย ควาระระบุดังนี้
 - 3.16.1 บอกแหล่งที่มาของงบประมาณ
 - 3.16.2 บอกประมาณการ รายรับและรายจ่าย
4. กรณีมีการใช้พี่เลี้ยงในค่ายเยาวชน แนวทางที่ใช้คัดเลือกพี่เลี้ยงมีดังนี้
- 4.1 รับสมัครนิสิตนักศึกษา
 - 4.2 รับสมัครอาสาสมัครทั่วไป
 - 4.3 เจ้าหน้าที่ผู้จัดค่ายทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง
 - 4.4 การใช้สมาชิกเก่าที่เคยเข้าค่ายเยาวชนแล้ว หรือศิษย์เก่ามาทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้น้องใหม่
 - 4.5 วิทยากรทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง ร่วมกิจกรรมจนจบค่าย
 - 4.6 คุณสมบัติของพี่เลี้ยง มีดังนี้
 - 4.6.1 มีความสามารถด้านนันทนาการ เพลง เกม
 - 4.6.2 กล้าแสดงออก มีความเป็นผู้นำ
 - 4.6.3 รักเด็ก ยิ้มแย้ม มีมนุษยสัมพันธ์
 - 4.6.4 รับผิดชอบและตั้งใจปฏิบัติหน้าที่
 - 4.6.5 เป็นคนที่ช่างสังเกต
 - 4.6.6 เป็นผู้ปฏิบัติตนถูกต้องตามกฎหมายของค่าย

- 4.6.7 สามารถดำเนินการกิจให้สำเร็จตามจุดมุ่งหมาย
- 4.7 อัตราส่วนของพี่เลี้ยงกับผู้เข้าค่าย มีดังนี้
- 4.7.1 อัตราส่วนพี่เลี้ยง 1 คน ต่อสมาชิกค่าย 5-10 คน หรือ
- 4.7.2 อัตราส่วนพี่เลี้ยง 1 คน ต่อสมาชิกค่าย 1- 5 คน
5. รูปแบบของพิธีเปิดค่ายเยาวชนอนุรักษ์ธรรมชาติ มีดังนี้
- 5.2 ควรีรูปแบบไม่เป็นทางการ เน้นที่การสร้างความสัมพันธ์สนมและการสร้างมิตรภาพระหว่างสมาชิกค่าย หรือจัดเป็นกิจกรรม
- 5.1 ควรีรูปแบบเป็นทางการ เป็นพิธีการ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ ความภาคภูมิใจกับผู้จัดและผู้เข้าค่ายอนุรักษ์ธรรมชาติ
- 5.3 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของค่ายเยาวชน
6. รูปแบบของพิธีปิดค่ายเยาวชนอนุรักษ์ธรรมชาติ มีดังนี้
- 6.1 ควรีรูปแบบเป็นทางการ เป็นพิธีการ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ ความภาคภูมิใจกับผู้จัดและผู้เข้าค่ายอนุรักษ์ธรรมชาติ
- 6.2 ควรีรูปแบบไม่เป็นทางการ เน้นที่การสร้างความสัมพันธ์สนมและการสร้างมิตรภาพระหว่างสมาชิกค่าย หรือจัดเป็นกิจกรรม
- 6.3 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของค่ายเยาวชน
- 6.4 ควรีการมอบวุฒิบัตร
7. รายละเอียดในการดำเนินการจัดค่ายเยาวชน มีดังนี้
- 7.1 ผู้อำนวยการค่าย /ประธานค่ายเยาวชน
- 7.1.1 เป็นผู้ที่มีความรู้ทางด้านกิจกรรมเยาวชน
- 7.1.2 เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการจัดค่ายเยาวชน
- 7.1.3 เป็นผู้ที่มิตศนคติที่ดีต่อค่ายเยาวชน
- 7.1.4 เป็นผู้วางแผนและประสานงานกับฝ่ายต่าง ๆ
- 7.1.5 เป็นผู้ประเมินค่าย
- 7.1.6 เป็นผู้รายงานผลการจัดค่ายให้ผู้บริหารทราบ
- 7.2 ก่อนการจัดค่ายคณะกรรมการค่ายควรดำเนินการเรื่องใดบ้าง
- 7.2.1 เตรียมการก่อนการจัดค่าย
- 7.2.2 พิธีเปิดค่าย
- 7.2.3 กำหนดตารางกิจกรรมการจัดค่าย
- 7.2.4 การเตรียมพิธีปิดค่าย

- 7.2.5 ประเมินผลการดำเนินการหลังการจัดค่าย
 - 7.2.6 รวบรวมข้อมูลสรุปเพื่อการวิจัยและพัฒนา
 - 7.3.1 บันทึกหลักฐานการจัดค่ายเยาวชน
 - 7.3.2 ประชุมร่วมกันระหว่างประธานค่าย วิทยากร พี่เลี้ยง หรือทีมงานภายหลังเสร็จกิจกรรมในแต่ละวัน
8. จุดเน้นในการจัดค่ายเยาวชนอนุรักษ์ธรรมชาติ มีดังนี้คือ
- 8.1 เน้นที่จิตพิสัย พุทธิพิสัย และทักษะพิสัย ตามลำดับ
 - 8.2 เน้นที่พุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และทักษะพิสัย ตามลำดับ
9. การประเมินผลความสำเร็จในการจัดค่ายเยาวชน มีเกณฑ์พิจารณาดังนี้
- 9.1 การประเมินผู้เข้าค่าย
 - 9.1.1 ประเมินก่อนการเข้าค่าย
 - 9.1.2 ประเมินระหว่างเข้าค่ายเยาวชน
 - 9.1.3 ควรมีการประเมินหลังการจัดค่ายเยาวชน
 - 9.2 การประเมินวิทยากร
 - 9.2.1 ประเมินความเหมาะสมของวิทยากรกับเนื้อหา
 - 9.2.2 ประเมินความเหมาะสมของการจัดลำดับการสอน
 - 9.2.3 ประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมที่วิทยากรเลือกใช้
 - 9.2.4 ประเมินความเหมาะสมของเวลาจัดกิจกรรม
 - 9.3 การประเมินผู้เข้าค่าย
 - 9.3.1 ผู้เข้าค่ายถูกประเมินในด้านความรู้และทักษะที่ได้รับ
 - 9.3.2 ผู้เข้าค่ายถูกประเมินในด้านทัศนคติที่มีต่อโครงการค่าย
 - 9.3.3 ผู้เข้าค่ายถูกประเมินในด้านการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
 - 9.4 ผู้เข้าค่ายประเมินผู้จัดค่าย
 - 9.4.1 ผู้จัดค่ายถูกประเมินในด้านการเลือกสถานที่จัดค่าย
 - 9.4.2 ผู้จัดค่ายถูกประเมินในด้านการเลือกวิทยากร
 - 9.4.3 ผู้จัดค่ายถูกประเมินในด้านบรรยากาศในค่าย
 - 9.4.4 ผู้จัดค่ายถูกประเมินในด้านการจัดกิจกรรมในค่าย
 - 9.4.5 ผู้จัดค่ายถูกประเมินในด้านการกำหนดเนื้อหาหลักสูตร
 - 9.5 การทดสอบก่อนและหลังการเข้าค่าย
 - 9.5 คะแนนเฉลี่ยหลังเข้าค่ายต้องมากกว่าก่อนเข้าค่าย 15%
 - 9.6 การประเมินความสำเร็จของการจัดค่าย
 - 9.6.1 ผู้เข้าค่าย 70% พอใจในเนื้อหาหลักสูตร

- 9.6.2 ผู้เข้าค่าย 60% พอใจในเนื้อหาหลักสูตร
- 9.6.3 ผู้เข้าค่าย 70% พอใจในกิจกรรมของค่าย
- 9.6.4 ผู้เข้าค่าย 60% พอใจในกิจกรรมของค่าย
- 9.6.5 ผู้เข้าค่าย 70% มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางบวก
- 9.6.6 ผู้เข้าค่าย 60% มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางบวก
- 9.6.7 ผลการประเมินวิทยากร อยู่ในเกณฑ์ 70% ขึ้นไป
- 9.6.8 ผลการประเมินวิทยากร อยู่ในเกณฑ์ 60% ขึ้นไป
- 9.6.9 ผลการประเมินพี่เลี้ยง อยู่ในเกณฑ์ 70% ขึ้นไป
- 9.6.10 ผลการประเมินพี่เลี้ยง อยู่ในเกณฑ์ 60% ขึ้นไป
- 9.6.12 ผลการประเมินการดำเนินงานของคณะกรรมการจัดค่าย อยู่ในเกณฑ์ 60% ขึ้นไป

10. การรายงานผลการจัดค่ายเยาวชน มีรายละเอียดดังนี้

- 10.1 รายงานไปยังผู้บังคับบัญชาของหน่วยงานผู้จัดค่ายเยาวชน
- 10.2 รายงานไปยังผู้บังคับบัญชาของหน่วยงานผู้เข้าค่ายเยาวชน
- 10.3 รายงานไปยังผู้บังคับบัญชาของหน่วยงานผู้สนับสนุน (Sponsor)

11. การวิจัยและพัฒนา มีรายละเอียดดังนี้

- 11.1 ควรเก็บข้อมูลการจัดค่ายแต่ละครั้งไว้ อย่างน้อย 3-5 ปี
เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดครั้งต่อไป
- 11.2 ควรวิเคราะห์อุปสรรคและปัญหาในการจัดค่ายแต่ละครั้ง และประชุม
เสนอแนะแนวทางแก้ไข สำหรับการจัดครั้งต่อไป
- 11.3 ควรมีการพัฒนากระบวนการค่ายสู่ระดับมาตรฐาน
- 11.4 ควรมีการเผยแพร่ผลงานการจัดและการพัฒนาค่ายเยาวชน
- 11.5 ควรมีการรวมตัวกันของหน่วยงาน ที่จัดค่ายเยาวชนอนุรักษ์ธรรมชาติ
เพื่อสร้างความร่วมมือและเป็นการพัฒนาโดยรวม

การอภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัยพบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันเป็นส่วนใหญ่ว่าข้อความที่ผู้วิจัยนำเสนอ มีความจำเป็นและความเป็นไปได้ที่จะทำในการจัดค่ายเยาวชนอนุรักษ์ธรรมชาติ โดยมีข้อความที่มีค่ามัธยฐานมากกว่า 3.50 และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์น้อยกว่า 1.50 จำนวน 155 ข้อ จากจำนวนทั้งหมด 168 ข้อ และผู้วิจัยได้นำข้อคำตอบที่ผ่านเกณฑ์ของการวิจัยดังกล่าวมาจัดกลุ่มขั้นตอน เพื่อนำมาสร้างเป็นรูปแบบการจัดค่ายเยาวชนอนุรักษ์ธรรมชาติ ได้ข้อความทั้งสิ้น 6 ขั้นตอนที่ครอบคลุมขั้นตอนการจัดค่ายเยาวชนทั้งหมด โดยมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นเตรียมการก่อนการจัดค่ายเยาวชน ผู้วิจัยได้จำแนกรายละเอียดของขั้นการเตรียมการก่อนการจัดค่ายเยาวชน ดังนี้ การหาความต้องการจำเป็นในการจัดค่ายเยาวชน รายละเอียด ที่ควรระบุไว้ใน การเขียนโครงการค่ายเยาวชนและรูปแบบที่มีความจำเป็นและเป็นไปได้ของแต่ละรายละเอียด รวมถึงกรณีของการคัดเลือกผู้ทำหน้าที่พี่เลี้ยงในค่ายเยาวชน ซึ่งจากผลการวิจัย ได้ข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันและมีค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไปจำนวน 94 ข้อ จากทั้งหมด 107 ข้อ

การเตรียมการก่อนการจัดค่ายเยาวชนนั้นผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ควรมีการหาความต้องการจำเป็นเพื่อนำมาเขียนโครงการค่าย โดยสามารถหาได้จากการสอบถามกลุ่มเป้าหมาย สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องด้านการอนุรักษ์ นโยบายของผู้เข้าค่ายและผู้จัดค่าย หรือหาจากข้อมูลข่าวสารด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติ นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์ในการวิจัยรอบที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะเพิ่มเติมว่าอาจหาความต้องการจำเป็น ได้จากการประเมินผลหรือประสบการณ์ หรืออุปสรรคและปัญหาในการจัดค่ายที่ผ่านมาด้วย

ในเรื่องรายละเอียดที่ควรระบุในการเขียนโครงการค่ายเยาวชนนั้น ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นร่วมกันว่า 1. ควรระบุชื่อโครงการ ซึ่งการตั้งชื่อโครงการควรระบุกลุ่มบุคคลและแสดงถึงเนื้อหาหลักสูตรค่าย 2. ระบุหลักการและเหตุผลซึ่งบอกถึงหลักการที่ควรเป็น สถานการณ์ที่กำลังเป็นอยู่ สภาพที่พึงประสงค์ ความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น ความพยายามที่จะแก้ปัญหาโดยวิธีอื่น และสรุปว่าควรแก้ไขด้วยการจัดค่ายเยาวชน 3. กำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งต้องสอดคล้องกับความต้องการจำเป็น ชัดเจน มีความเป็นไปได้และสามารถวัดและประเมินผลได้จริง 4. ระบุหัวข้อหลักสูตร ซึ่งอาจกำหนดโดยวิทยากร คณะกรรมการจัดค่ายหรือจากผลการหาความต้องการจำเป็น 5. ควรอธิบายรายละเอียดของหลักสูตร โดยการแบ่งเนื้อหาออกเป็นหมวดย่อย บอกวัตถุประสงค์ของแต่ละหัวข้อวิชา บอกกิจกรรม เทคนิค เวลา วิทยากร และผู้รับผิดชอบ 6. ระบุคุณสมบัติของสมาชิกค่าย ซึ่งอาจพิจารณาจากพื้นฐานความรู้ อายุ หรือเป็นเยาวชนในพื้นที่ที่มีปัญหาอนุรักษ์ และที่สำคัญควรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ค่าย 7. ระบุระยะเวลาในการจัดค่าย อาจเป็นค่ายระยะสั้น 1-7 วันหรือค่ายระยะกลางใช้เวลา 7-15 วัน แต่ไม่ควรนานกว่านี้โดยผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่า เยาวชนอาจไม่ชินกับการใช้ชีวิตในป่า หากใช้เวลานาน อาจเกิดการเจ็บป่วยและทำให้เกิดทัศนคติทางลบ

กับเยาวชนนั้นได้ 8. การกำหนดสถานที่ในการจัดค่าย ควรคำนึงถึงความปลอดภัย ระยะทาง เวลาในการเดินทาง และเป็นสถานที่ตรงกับวัตถุประสงค์ค่าย 9. วิทยากร โดยวิทยากร ควรเป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องที่จัดค่าย มีความสามารถในการถ่ายทอด อาจเป็นวิทยากรในท้องถิ่นหรือของหน่วยงานในพื้นที่ที่จัดค่าย และการติดต่อควรทบทวนด้วยวาจาก่อนแล้วจึงมีหนังสือเรียนเชิญ นอกจากนี้ยังควรเข้าพบวิทยากรก่อนเพื่อซักซ้อมความเข้าใจในรายละเอียด 10. การรับรองผลการเข้าค่าย ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้ที่จบหลักสูตรค่ายควรร่วมกิจกรรม 80% ขึ้นไป 11. การประเมินผลโครงการค่าย มีวิธีการดังนี้คือ ใช้การสังเกตพฤติกรรมของสมาชิกค่าย ใช้แบบทดสอบวัดความรู้ก่อนและหลังการเข้าค่ายเยาวชน ใช้แบบสอบถามที่สร้างเป็นพิเศษสำหรับเยาวชน ใช้การพูดคุยหรือประเมินจากผลงานของเยาวชน 12. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ในการเขียนโครงการควรระบุดังนี้คือ ระบุประโยชน์ที่ได้จากการจัดค่าย และบอกผลทางตรงและทางอ้อมในเชิงปริมาณและคุณภาพ 13. ผู้รับผิดชอบโครงการค่าย ควรระบุดังนี้คือ ระบุชื่อบุคคลหรือคณะบุคคล และหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ 14. ตารางกิจกรรมประจำวัน ควรระบุดังนี้คือ บอกกำหนดเวลาของกิจกรรมต่างๆ บอกชื่อวิทยากร บอกเทคนิควิธีการ บอกชนิดสื่อที่ใช้และผู้รับผิดชอบหรือผู้ประสานงาน 15. ควรระบุรายชื่อของสมาชิกค่าย 16. งบประมาณในการจัดค่าย ควรระบุแหล่งที่มาของงบประมาณ และประมาณการรายรับ-รายจ่าย นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์และความคิดเห็นอื่นๆ จากแบบสอบถาม ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะเพิ่มเติมว่าในขั้นโครงการนี้ควรระบุให้ชัดเจนเพื่อให้ผู้ปกครองมีความวางใจในขณะทำงาน และแสดงให้เห็นระบบงานที่ดีอีกด้วย

ด้านการใช้พี่เลี้ยงในการจัดค่ายนั้น ผู้เชี่ยวชาญเห็นสอดคล้องกันว่า พี่เลี้ยงอาจเป็นนักศึกษา อาสาสมัคร เจ้าหน้าที่ สมาชิกเก่า หรือแม้แต่วิทยากร ซึ่งควรมีการประชุมหรือการอบรมพี่เลี้ยงก่อนการปฏิบัติหน้าที่จริง และผู้เป็นพี่เลี้ยงควรเป็นผู้ที่รักเด็ก เป็นผู้นำ ช่างสังเกต ปฏิบัติตามกฎหมายของค่ายและตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าอัตราส่วนของพี่เลี้ยงต่อจำนวนสมาชิกที่เหมาะสมคือ 1 ต่อ 5 หรือ 1 ต่อ 10 คน ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญแสดงเหตุผลว่า ขึ้นอยู่กับคณะทำงาน หรือทีมงานของผู้จัดว่ามีจำนวนมากน้อยเพียงใด

รูปแบบพิธีเปิดค่ายเยาวชน ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า อาจใช้ได้ทั้งรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทั้งมีให้พิจารณาตามวัตถุประสงค์ของค่าย ข้อสังเกตในการสัมภาษณ์รอบที่ 1 พบว่าถ้าผู้เชี่ยวชาญเป็นเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานราชการ มักนิยมใช้รูปแบบพิธีเปิดอย่างเป็นทางการ โดยมีเหตุผลว่าก่อให้เกิดความน่าเชื่อถือและได้รับการมองเห็นความสำคัญจากผู้บริหารและอาจได้รับการสนับสนุนด้านอื่นๆ ตามมา ส่วนผู้เชี่ยวชาญที่สังกัดหน่วยงานภาคเอกชน มักนิยมจัดพิธีเปิดอย่างไม่เป็นทางการ โดยให้เหตุผลว่าเน้นที่ความสนิทสนมของสมาชิกค่ายมากกว่า สร้างภาพให้เกิดความเป็นกันเองและความประทับใจเป็นหลัก อย่างไรก็ตามทั้งสองกลุ่มเห็นตรงกันว่า ควรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของค่ายเป็นสำคัญ

ขั้นตอนการจัดการระหว่างดำเนินกิจกรรมค่าย ในส่วนนี้ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการบริหารของประธานค่าย โดยควรเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านกิจกรรมเยาวชน เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการจัดค่ายเยาวชน มีทัศนคติที่ดี และทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานส่วนต่างๆ อาจเป็นผู้ประเมินผลค่าย และรายงานผลการจัดค่ายให้ผู้บริหารทราบ ในส่วนของคณะกรรมการบริหารค่ายนั้นควรเป็นผู้ที่วางแผนการเตรียมการค่าย พิธีเปิด-ปิด แผนการประเมินผล รวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยและพัฒนา ควรมีการบันทึกหลักฐานการจัดค่ายเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดครั้งต่อไป ซึ่งอาจกระทำโดยการถ่ายภาพหรือวิดีโอ นอกจากนี้ยังควรมีการประชุมร่วมกันระหว่างประธานค่าย วิทยากร พี่เลี้ยง หรือทีมงานภายหลังเสร็จกิจกรรมในแต่ละวันด้วย โดยผู้เชี่ยวชาญเห็นความสำคัญในข้อนี้มากที่สุด เพราะหากดำเนินการตามนี้จะทำให้ทราบปัญหาในแต่ละวันและดำเนินการแก้ไขได้ทันที่ จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญได้ให้คำแนะนำว่าควรมีผู้รับผิดชอบในการควบคุมเวลา หรือติดตามประสานงานทุกฝ่ายให้การดำเนินงานตามตารางกิจกรรมที่ได้วางไว้เพื่อให้เกิดระบบงานที่ดีมีประสิทธิภาพทุกฝ่ายงานด้วย

ขั้นการเตรียมพิธีปิดค่ายเยาวชน ข้อคิดเห็นโดยรวมของผู้เชี่ยวชาญ เหมือนกับรูปแบบของพิธีเปิด และได้ข้อสังเกตเช่นเดียวกัน แต่ในรอบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า ควรมีการมอบวุฒิบัตรด้วยเพราะเป็นสิ่งเสมือนเครื่องเตือนให้สมาชิกระลึกถึงค่าย ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจ และบางท่านเห็นว่าสมาชิกอาจนำไปใช้ประโยชน์ทางการศึกษาหรือใช้เป็นหลักฐานในการสอบสัมภาษณ์ในโครงการพิเศษต่างๆ ได้

การประเมินผลสำเร็จของโครงการค่าย ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ควรมีการประเมินทั้งสมาชิกค่าย ประเมินวิทยากร ประเมินผู้จัดค่าย และประเมินผลสำเร็จของการจัดค่าย อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์พบว่าผู้เชี่ยวชาญในแต่ละหน่วยงานมีรูปแบบในการประเมินค่ายที่แตกต่างกัน ในบางหน่วยงานไม่มีการประเมินผล เนื่องจากประสบปัญหาด้านบุคลากรที่จะใช้ในการติดตามผล และเรื่องงบประมาณในการดำเนินการด้วย และหลายหน่วยงานที่มีการประเมินผลแต่ไม่มีเกณฑ์ที่แน่ชัดว่า เกณฑ์ที่ใช้เป็นตัวตัดสินความสำเร็จในการจัดค่ายเยาวชนนั้นควรเป็นเท่าใด ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทดลองนำเกณฑ์ ที่ใช้ประเมินการฝึกอบรมมาใช้เป็นเกณฑ์ตัดสินค่ายส่งให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา ซึ่งก็ยังไม่สามารถสรุปได้ เพราะค่ามัธยฐานผ่านเกณฑ์ทั้งหมด ผู้วิจัยจึงสรุปว่า การจัดค่ายเยาวชนนั้นควรมีการประเมินผลค่าย โดยอาจใช้เกณฑ์ที่กำหนดล่วงหน้าเรียกว่า เกณฑ์กลาง หรือเกณฑ์ตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ในขณะที่ดำเนินการจัดค่าย เรียกว่า เกณฑ์แปรผัน ทั้งนี้ขึ้นกับวัตถุประสงค์ค่ายและนโยบายของคณะกรรมการบริหารค่ายเป็นสำคัญ เมื่อทำการประเมินผลค่ายได้ข้อสรุปที่ชัดเจนแล้วผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบควรรายงานผลการจัดค่าย ไปยังผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชาของหน่วยงานผู้จัดค่ายเยาวชน รายงานผลไปยังผู้บังคับบัญชาของหน่วยงานผู้เข้าค่าย และรายงานผลการจัดไปยังผู้บริหารของหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนการจัดค่าย ตามลำดับ

ขั้นการวิจัยและพัฒนา ในขั้นนี้ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ควรมีการรวบรวมปัญหาในการดำเนินการจัดค่ายในทุกขั้นตอน และมีการประชุมร่วมกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกส่วน เพื่อหาข้อสรุปและเสนอแนะแนวทางแก้ไขสำหรับการจัดค่ายครั้งต่อไป นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นอีกว่า ควรมีการเก็บข้อมูลสรุปแต่ละครั้งไว้อย่างน้อย 3-5 ปี มีการเผยแพร่ผลงาน และสนับสนุนความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่ดำเนินการจัดค่ายเยาวชน เพื่อพัฒนาระบบค่ายสู่ระดับมาตรฐานต่อไป

จากผลการวิจัยโดยรวม ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 155 ข้อ จากจำนวน 170 ข้อความนั้น เพียงพอสำหรับผู้วิจัยที่ได้นำมาสร้างเป็นรูปแบบการจัดค่ายเยาวชน โดยแบ่งออกเป็นรูปแบบหลักจำนวน 1 รูปแบบ และแยกย่อยเป็นรูปแบบประกอบอีก 8 รูปแบบย่อย ทั้งในท้ายสุดเป็นการอธิบายด้วยความเรียง เพื่อให้มีความชัดเจนและเสริมความเข้าใจรูปแบบมากขึ้น โดยเฉพาะสำหรับผู้ที่ไม่ได้ประสบการณ์จัดค่ายเยาวชนมาก่อนและต้องการนำผลการวิจัยนี้ไปปรับใช้งาน

ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการนำรูปแบบที่ผู้วิจัยได้พัฒนานี้ไปปรับใช้ ผู้วิจัยจึงได้เรียนเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ 4 ท่าน ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดค่ายเยาวชน ด้านการนันทนาการและการจัดค่ายพักแรม ด้านการจัดระบบและฝึกอบรม และด้านสิ่งแวดล้อม เป็นผู้ประเมินและให้การรับรองรูปแบบที่ได้พัฒนาขึ้นทั้ง 9 รูปแบบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้การรับรองทั้งที่เป็นเอกสารและคำแนะนำเป็นการส่วนตัวกับผู้วิจัย ดังมีผลการรับรองคือ ในตอนที่ 1 เป็นข้อมูลของผู้ให้การประเมิน ตอนที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า รูปแบบที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม และผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยในระดับมากที่สุด (ค่ามัธยฐานเท่ากับ 4.83 และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์เท่ากับ 0.33) ตอนที่ 3 เป็นการประเมินโดยรวมหลังจากที่ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้พิจารณารายละเอียดทั้งหมดแล้ว โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 1 ท่านมีความคิดเห็นว่าอยู่ในระดับดี และได้ให้คำแนะนำโดยการสนทนาโดยตรงกับผู้วิจัย และผู้ทรงคุณวุฒิอีก 3 ท่านมีความคิดเห็นว่าอยู่ในระดับดีมาก และได้ให้คำแนะนำโดยการสนทนาโดยตรงกับผู้วิจัย

จากผลการประเมินและรับรองรูปแบบที่เป็นผลการวิจัยดังกล่าว ทำให้เกิดความเชื่อมั่น ในการนำผลการวิจัยนี้ไปปรับใช้กับการจัดค่ายเยาวชนอนุรักษ์ธรรมชาติ ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

(1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 รูปแบบการจัดค่ายเยาวชนอนุรักษ์ธรรมชาตินี้ ประกอบด้วยรูปแบบหลัก รูปแบบย่อย และส่วนที่เป็นความเรียง พัฒนาขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดค่ายเยาวชนอนุรักษ์ธรรมชาติสำหรับผู้สนใจ มิได้เจาะจงสำหรับหน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใดโดยเฉพาะ

1.2 รูปแบบทุกรูปแบบมีทิศทางดำเนินการตามลูกศรที่เป็นเส้นทึบ ส่วนรายละเอียดที่เป็นเส้นประ หมายถึงการดำเนินการที่มีความสำคัญรองลงมาหรือเป็นส่วนประกอบมิใช่กิจกรรมหลักของรูปแบบนั้น ๆ

1.3 ในการนำรูปแบบการจัดค่ายเยาวชนอนุรักษ์ธรรมชาตินี้ไปปรับใช้ กับกิจกรรมค่ายในลักษณะอื่นๆ สามารถกระทำได้ โดยผู้ใช้ควรศึกษารายละเอียดบางประการที่อาจต้องเปลี่ยนแปลงตามได้ความเหมาะสม มิใช่ต้องปฏิบัติตามรูปแบบในการวิจัยนี้ทุกประการ

(2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรได้มีการศึกษา เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดค่ายฝึกอบรมเยาวชนในลักษณะอื่นๆ เช่น ค่ายฝึกอบรมคอมพิวเตอร์ ค่ายฝึกภาษาอังกฤษ ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อเป็นการพัฒนากิจกรรมเยาวชนให้มีลักษณะที่เป็นรูปธรรมประกอบไปด้วยหลักการทางการศึกษาที่เป็นประโยชน์ และเมื่อพัฒนาแล้วผู้ที่สนใจสามารถนำไปใช้งานได้ทันที

2.2 ปัจจุบันมีหลายหน่วยงานเริ่มให้ความสำคัญกับการจัดเข้าค่ายฝึกอบรมสำหรับผู้ใหญ่ เช่น ค่ายปฐมนิเทศพนักงานใหม่แทนการปฐมนิเทศงานในลักษณะเดิม หรือบางแห่งมีการจัดเข้าค่ายในลักษณะของ Family Camp ซึ่งน่าสนใจศึกษาว่า ลักษณะการจัดฝึกอบรมด้วยกิจกรรมค่ายแบบนี้มีส่วนดีหรือไม่ อย่างไร หรือมีข้อจำกัดอะไรบ้าง

2.3 ควรได้มีการสร้างเกณฑ์สำหรับการตัดสินผลสำเร็จ ของการจัดค่ายเยาวชนในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้หน่วยงานที่จัดค่ายเยาวชนมีกฎเกณฑ์ที่แน่นอนเป็นแนวทางในการประเมินผลสำเร็จของการจัดค่ายเยาวชน ซึ่งน่าจะเกิดประโยชน์เช่นเดียวกับการสร้างเกณฑ์เพื่อประเมินการฝึกอบรม